

Din partea:

Alianței ONG-urilor Active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF)

OPINIE

asupra proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației)

Stimate Doamne Ministru Perciun,

Drept urmare a inițierii consultărilor publice privind modificările a mai multor acte normative, inclusiv a Codului Educației al Republicii Moldova, solicităm respectuos analiza și considerarea argumentelor expuse în prezenta opinie cu referire la modificările propuse.

APSCF reprezintă o rețea de 68 de organizații neguvernamentale de pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv regiunea transnistreană. Organizația noastră acționează pentru crearea unui cadru coerent și funcțional de implementare a Convenției cu privire la drepturile copilului, dezvoltarea mecanismelor și practicilor de implementare pentru respectarea și protecția reală a copilului și familiei.

Având în vedere recente propuneri de modificare a Codului Educației, considerăm necesar să atragem atenția asupra unor aspecte esențiale. Am observat că anumite reglementări stipulate în proiectul de act normativ nu par să fie în deplină armonie cu interesul fundamental al copilului. Este esențial ca orice modificare legislativă să aibă ca punct de referință bunăstarea și dezvoltarea optimă a tinerilor.

În plus, după o evaluare meticuloasă, am identificat că anumite mecanisme propuse (măsuri punitive) nu sunt eficiente în contextul realităților educaționale curente și nu vor aduce o protecție suplimentară actanților educaționali, atât elevi cât și adulți, din contra pot promova discriminarea, abuzul și excluderea socială. Eficiența aplicării acestora în practică este un factor critic în atingerea obiectivelor educative dorite. Prin urmare, recomandăm o revizuire atentă a acestor instrumente pentru a asigura că ele servesc cu adevărat nevoile și interesele elevilor în cadrul sistemului educațional.

Cu referire la normele propuse din proiectul de lege de modificare (Codul Educației), menționăm următoarele:

Obiecții cu referire la introducerea unui nou articol, art. 137¹ Codul Educației – Sancțiunile aplicabile elevilor

Ținem să menționăm faptul că reglementarea acestui articol vine în contradicție cu un articol supra, și anume art. 137 alin. (3) al Codului Educației, care deja prevede că elevii și studenții care încalcă prevederile actelor normative în vigoare și/sau ale actelor interne ale instituțiilor de învățământ sunt pasibili de sancționare, în funcție de gravitatea faptei, conform actelor interne ale instituțiilor de învățământ, până la exmatriculare. Elevii din învățământul obligatoriu nu pot fi exmatriculați. Astfel, sancționarea eventuală a elevilor și studenților ar rămâne la latitudinea

instituției de învățământ care în funcție de gravitatea situației va aprecia oportunitatea aplicării unei sancțiuni. Înțelegem că autoritatea centrală de resort își dorește să uniformizeze mecanismul de aplicare a sancțiunilor, însă felul în care acesta a fost elaborat ridică mai multe semne de întrebare și neclarități, decât un mecanism eficient la modul practic.

Prezentul articol în forma sa actuală nu este aplicabil deoarece este interpretabil și neclar. Or, unul din principiile de legiferare conform prevederilor art. 3 a Legii nr. 100/2017 privind actele normative sunt respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, precum și oportunitatea, coerența, stabilitatea și predictibilitatea normelor juridice. Principii care nu se pliază cu felul în care a fost reglementat art. 137¹ citat supra.

Măsurile punitive în mediul școlar influențează negativ procesul educațional, dăunează motivației elevilor, afectează relațiile elev-elev (favorizează fenomenul de bullying) și elev- profesor (pierderea încrederii în profesorul care aplică sancțiunea). Elevii învață cel mai bine în medii în care se simt în siguranță, acceptați și apreciați, iar pedeapsa ca instrument de control comportamental are caracter distructiv și creează mediu toxic.

În acest context menționăm că la baza oricărei sancțiuni stabilite prin lege se află recunoașterea unei nevoi sociale de a reglementa anumite comportamente pentru a proteja binele comun și a asigura ordinea publică, nu însă în raport cu copiii care au capacități în evoluție, se află în proces de dezvoltare, maturizare, spre deosebire de adulți și au nevoie de suport și protecție în excluderea comportamentelor nedorite, ci nu a copilului propriu-zis. Este nevoie să se acorde atenție sporită modului în care îi sunt asigurate nevoile. Conform Convenției, copilăria trebuie considerată drept un proces continuu de schimbare, în decursul căruia copiii ajung să stăpânească gradual niveluri complexe ale gândirii și acțiunii. Convenția recurge la sintagma „capacitățile în evoluție ale copilului”, cu referire la responsabilitățile adulților de a orienta și îndruma copiii – îndrumarea trebuie să fie „compatibilă” cu capacitățile. În acest context, psihologii recomandă excluderea sancțiunilor și măsurilor punitive din procesul educațional. Abordările punitive nu reușesc să ducă la recunoașterea faptului că copilul cu un comportament nedorit, de asemenea, este un copil în situație de risc, care are nevoie de servicii educaționale și suport profesionist, având anumite necesități de natură educațională, socială și emoțională. În acest scop, este esențial ca actul normativ să definească cu claritate rolul adultului din sistemul educațional cuprins într-un program de suport specific (asistență/consiliere psihologică, ocupațională, ghidare în carieră, coaching etc.).

Totodată, reiterăm importanța investirii în profesori și cadre didactice prin formare continuă, dezvoltarea capacităților cu referire la înțelegerea abordării bazate pe drepturile copilului, individualizarea procesului educațional al copiilor cu cerințe educaționale speciale, dezvoltarea capacităților de aplicare a principiilor și standardelor unei școli prietenoase copilului, programe de suport psiho-emoțional și prevenire a sindromului arderii profesionale, programe de supervizare și asistență/ consiliere psihologică.

În cele din urmă, elevii se dezvoltă cel mai eficient într-un mediu educațional care promovează siguranța, acceptarea și aprecierea. Într-un astfel de mediu, ei pot explora și își pot asuma riscuri în învățare, ceea ce este esențial pentru dezvoltarea intelectuală și personală. Din păcate, pedeapsa ca instrument de control comportamental nu doar că eșuează în a construi un astfel de mediu, dar de fapt, contribuie la crearea unei atmosfere toxice. Consecințele pot fi de lungă durată, incluzând o aversiune față de învățare și o scădere a bunăstării emoționale a elevilor.

Prin urmare, este imperativ să reconsiderăm strategiile de gestionare a comportamentului în școli, orientându-ne către metode care promovează creșterea personală și învățarea pozitivă, în locul celor care încurajează frica și represiunea. Adoptarea unei abordări mai holistice și empatică în educație nu doar că poate atenua impactul negativ al pedepselor, dar poate și îmbunătăți semnificativ calitatea experienței educaționale pentru toți participanții la acest proces.

Reiterăm faptul că anterior au fost expediate și alte demersuri ale membrilor Alianței noastre, și anume Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC) din 9 decembrie 2023, la care ne alăturăm și solicităm luarea în considerare a observațiilor propuse. Totodată, susținem poziția Avocatului Poporului privind drepturile copilului care a fost expediată în atenția instituția Dvs. la data de 5 decembrie 2023 cu referire la modificările de lege propuse în Codul Educației al Republicii Moldova.

În lumina celor expuse, având în vedere că acest subiect reprezintă un interes deosebit pentru membrii APSCF solicităm respectuos să fim implicați la etapa de elaborare a actelor subordonate legii referitoare la punerea în aplicare a modificărilor propuse în versiunea în care vor fi adoptate în Parlamentul Republicii Moldova.

Suntem profund angajați în stabilirea unui dialog constructiv și ne oferim întregul sprijin în colaborarea pentru elaborarea și rafinarea politicilor educaționale, cu scopul de a proteja interesele copiilor și de a promova o societate incluzivă și echitabilă.

Cu considerație,

Secretarul General APSCF

Irina POPUȘOI

